

РОЗДІЛ 2. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

FOREIGN TRADE RELATION BETWEEN UKRAINE AND GERMAN AT MODERN PERIOD

Шлях становлення України як незалежної держави був переповнений ризиками та труднощами, що серйозно вплинуло на вибір вектору дальнього розвитку. Україна визначила для себе європейський вектор інтеграції. Саме тому співробітництво з Німеччиною саме в цьому векторі розвитку є одним із ключових. Ефективна взаємодія України з Німеччиною має позитивний вплив не тільки на зовнішньо-економічне та політичне устремління України, але й покращує також економічне положення всередині країни. Вихід України на широкомасштабний європейський ринок зможе надати можливості поповнення бюджету країни. А участь країни в європейських культурних, політичних та економічних програмах може посприяти укріпленню іміджу України на світовій арені. У даній статті проаналізована система регулювання економічних взаємовідносин України та Німеччина. Також проаналізовано головні тенденції торгівлі України та Німеччини у товарному розрізі. У статті розглянуто головні проблеми економічної діяльності України на ринках Німеччини.

Ключові слова: зовнішня торгівля, експорт та імпорт товарів, показники зовнішньої торгівлі.

УДК 351.713

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct67-2>

Богородицька Г.Є.

к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та регіональних студій
Університету митної справи та фінансів

Петренко І.В.

магістр
Університету митної справи та фінансів

Дядюра А.В.

бакалавр
Університету митної справи та фінансів

Bogorodyska Anna

University of Customs and Finance

Petrenko Irina

University of Customs and Finance

Diadura Angelina

University of Customs and Finance

The article is devoted to the question of foreign trade between Ukraine and German analyze. Research of the foreign trade relation between Ukraine and German was made of many national research. The relation between Ukraine and German was analyzed within relation of Ukraine and European Union. But V. Romanenko and Ya. Iliasova offer to systematized negative influence factors to development of foreign trade between Ukraine and German and offer system of measure for increasing foreign trade relation German and Ukraine. Another national science especial attentive pay to cooperation Ukraine and German in investment field, also dynamic and fields in investment cooperation German and Ukraine. At the modern period there is no analyze of foreign good trade relation between Ukraine and German. At the article was given table of export and import data, also data of goods export and goods import. At the article was given system of regulation relation between Ukraine and German. Analyze of development state and trade and economic dates determine on positive factors on German cooperation partners. Ukraine determines the euro-integration vector. Effective cooperation between Ukraine and German has positive influence for foreign economic, political politics, economic position inside country. Entry into the foreign and European market gives abilities of replenishment of the state budget. The participation of Ukraine at culture, political and European program allows to strengthen imagine of Ukraine at world arena. The specific gravity of German at foreign trade is minor. The specific gravity of import is significantly more than specific gravity of export. Pic of specific of import to Ukraine was at 2016, but next years the specific gravity of import fall. The goods structures of foreign trade between Ukraine and German determines to strategic characteristic of trade between countries. The main article of Ukrainian export to German is electromagnetic. German import to Ukraine has strategic characteristic. The main article of German import are nuclear reactor, ground transportation means. The great specific gravity of fuel import determines to great energy dependence.

Key words: foreign trade, export and import of goods, foreign trade data.

Постановка проблеми. Зародження німецько-українських відносин було розпочато в 1918 році та завдяки цьому мають широку правову базу. Саме Німеччина стала першою західною країною, яка відкрила консульства та посольства в Україні, а саме Німеччина однією з перших визнала незалежність України. І хоча в першій половині 90-х років німецько-українські відносини лише започатковувались і набирали обертів, тож вони не були особливо активними та динамічними. А от друга половина 1990-х років була присвячена нормалізації відносин між двома сторонами, була створена нова форма діалогу, а саме політичні консультації на найвищому рівні. Проведення консультацій такого політичного роду

є ознакою більшого орієнтування Німеччини на співпрацю з Україною. Проте економічні проблеми України та політична нерозбірливість українського народу призвела до віддалення від єдиної Європи та деяку сторонність Німеччини у відносинах України. Такі настрої можна обґрунтувати як внутрішньополітичними, так і зовнішньополітичними факторами. Парламентські вибори та реорганізація коаліції в Німеччині стали вагомими причинами ускладнення стосунків України з Німеччиною. Все це затримувало формування єдиної позиції щодо прагнень України та належного бачення у Німеччині. Поновлення позитивних відносин припало на президентство В. Ющенка, однак сама ж Німеччина перестала вбачати в Україні постійного

стратегічного партнера, а лише сировинний придаток. Тож, Німеччині так само, як і Європейському Союзу наразі бракує повної інформації стосовно України, саме тому український потенціал залишається непомітний та недооціненим для зовнішніх партнерів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження зовнішньоторговельних відносин України та Німеччини здійснювали вітчизняні вчені. Романченко В. О та Ілясова Ю. В. [2] систематизували фактори негативного впливу розвитку зовнішньої торгівлі України та Німеччини та запропонували систему заходів поліпшення зовнішньоторговельних відносин Німеччини та України. Крім того, зовнішньоторговельні відносини Німеччини та України розглядалися у межах співробітництва України з країнами ЄС. Національні вчені Макогон Ю. В. та Попович О. М. [3] особливу увагу звернули на співробітництво України та Німеччини у інвестиційній галузі, детально проаналізували динаміку та сфері інвестиційного співробітництва Німеччини та України.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На сучасному етапі відсутній аналіз відносин у сфері міжнародної торгівлі товарами України та Німеччини.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у аналізі сучасних тенденцій зовнішньої торгівлі товарами України та Німеччини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Німеччина є одним з провідних зовнішньоторговельних партнерів. На сучасному етапі створена ціла система правового регулювання відносин України та Німеччини. Угоди, що регулюють відносини України та Німеччини надано в таблиці 1.

Питома вага Німеччини у загальному переліку зовнішньоторговельних партнерів надано в таблиці 2.

Таблиця 2 вказує на те, що Німеччина залишається вагомим зовнішньоторговельним партнером

для України. Так, звертає увагу на те, що пік зростання питомої ваги Німеччини у експорті України припав на 2018 рік, а протягом 2019–2021 року питома вага Німеччини у експорті України залишається стабільною.

Питома вага у імпорті Німеччини до України значно більше, а ніж питома вага Німеччини у експорті. Пік питомої ваги імпорту Німеччини до України припадає на 2016 рік, у наступних роках питома вага імпорту Німеччини поступово падає.

Показники зовнішньої торгівля України та Німеччини надано у таблиці 3.

Дані таблиці вказують на таке: у торгівлі України та Німеччини спостерігається постійне від'ємне сальдо, причому з незначними коливаннями, залишається на одному рівні. Як наслідок від'ємного сальдо, виникає загрозливий рівень коефіцієнту покриття імпорту експортом. Його рівень вказує на велику залежність України від імпорту з Німеччини. Питома вага експорту у зовнішньоторговельному обігу незначна, що і пояснює загрозливий рівень коефіцієнту покриття.

Товарна структура зовнішньої торгівлі України та Німеччини надано в таблиці 4.

Товарна структура зовнішньої торгівлі України та Німеччини вказує на стратегічний характер торгівлі між країнами. Головною статтею експорту України до Німеччини є електромашини (середня питома вага – 19,67%) Імпорт Німеччини до України має також стратегічний характер, значна питома вага палива в імпорті Німеччини до України вказує на велику енергозалежність України від зовнішніх джерел.

За географічною структурою можна виділити такі німецькі міста, що займалися експортом до України: Баварію на 73,3 млн євро, Північний Рейн-Вестфалія на 60,1 млн євро, Баден-Вюртемберг на 57,9 млн євро, Нижню Саксонію на 33,3 млн євро та Гессен на 28,7 млн євро, водночас містами, що найбільше імпортували стали Північний Рейн-Вестфалія

Таблиця 1

Правова база Німеччини та України у XXI ст.

Дата	Угода
20.02.2004	Міжурядова угода про фінансове співробітництво
30.12.2011	Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Федеративної Республіки Німеччина про фінансове співробітництво
23.05.2013	Спільна заява про продовження співробітництва щодо перепідготовки кадрів для сфери підприємництва України між Урядом України та Урядом Федеративної Республіки Німеччина
26.09.2020	Декларація про наміри заснувати Німецько-українське енергетичне партнерство, створюючи таким чином центральну платформу для діалогу з енергетичної політики між двома країнами
17.12.2020	Угода про фінансове співробітництво між Кабінетом Міністрів України та урядом Федеративної Республіки Німеччина
15.06.2021	Ратифікація угоди між урядами України та Німеччини про фінансове співробітництво, в рамках якої Україна зможе отримати 214,6 млн євро кредитних коштів на реалізацію інвестпроектів
24.05.2022	Угода з Кредитною установою для відбудови (німецьким державним банком) щодо отримання бюджетної підтримки у обсязі 150 мільйонів євро

Джерело: складено за даними [1]

Таблиця 2

Питома вага Німеччини у зовнішній торгівлі України, %

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Питома вага експорту	3,38	3,48	3,91	4,05	4,66	4,21	4,21	4,21
Питома вага імпорту	9,85	10,59	11,00	10,97	10,46	9,84	9,82	8,62

Джерело: [4]

Таблиця 3

Головні показники торгівлі Німеччини та України (млн. дол.)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Зовнішньоторговельний обіг	6952, 1	5304, 3	5742, 1	7199,2	8191,7	8369,8	7411,4	9150,7
Зовнішньоторговельне сальдо	-3770,9	-2646,9	-2894,7	-3690,8	-3774,9	-3603,8	-3267,9	-3418,0
Коефіцієнт покриття імпорту експортом	29,66	33,42	32,96	32,21	36,90	32,80	38,78	45,61
Питому вага експорту у зовнішньоторговельному обігу	22,87	25,04	24,79	24,36	26,95	28,46	27,95	31,32
Темпи зростання експорту	99,17	83,53	107,51	123,21	125,89	107,90	86,93	138, 35
Темпи зростання імпорту	79,18	74,15	108,62	126,08	109,88	100,05	89,18	117,69

Джерело: [4]

Таблиця 4

Товарна структура зовнішньої торгівлі України та Німеччини

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ЕКСПОРТ %								
Електричні машини	20,81	22,73	23,13	22,45	18,74	16,87	17,37	15,30
ІМПОРТ %								
Палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	19, 1	24,46	12,60	16,26	16,33	11,89	-	-
Реактори ядерні, котли, машини	13,57	13,32	17,37	17,20	17,02	15,87	15,67	18,80
Засоби наземного транспорту крім залізничного	-	-	-	14,11	11,75	17,54	18,20	16,60

Джерело: [4]

на 95,5 млн євро, Баварія на 49,3 млн євро, Баден-Вюртемберг на 31,2 млн євро та Нижня Саксонія на 29,2 млн євро [5].

У зовнішньоекономічних відносин України та Німеччини є певні проблеми. Перша проблема полягає в прямих інвестиціях та в розташуванні українського виробництва. Україна має багато переваг, що наче мають привертати закордонних інвесторів вкладати свої кошти в нашу країну, а саме це невисокий рівень витрат на працю та невеликі виробничі витрати, а також це активна інтеграція українського ринку до внутрішнього європейського ринку. Проте численні переваги легко перебивають недоліки, що має Україна, а серед них корупція, бюрократизація, злочинність, правова невизначеність, а також «відтік мізків»- все це заважає іноземним інвесторам, а отже й німецьким, вести свою діяльність на території України. Небажання інвестувати в Україну перетворює її на країну «сірої зони», тобто територію між миром і війною, країну, де панує незрозуміла ситуація із безпеки. Тож, іноземні партнери, в тому

числі й німецькі, хоча і співробітничать з українськими партнерами, проте фокусуються більше в західних областях країни, що є більш близькою до ЄС не лише територіально, але й культурно [6].

Водночас, якщо не звертати увагу на вказані проблеми, а також перешкоди, що виникли внаслідок кризи коронавірусу, можна простежити певні перспективи в німецько-українському співробітництві, особливо в галузях сільського господарства, туризму, сфера ІТ, а також галузі джерел відновлюваної енергії. Залежність української держави від закордонних джерел енергії, що пресувала економіку України, зокрема залежність від російського газу, однак після початку воєнних подій 2014 року Україна все-таки змогла переорієнтуватися на інші ринки [6].

Ще одна проблема криється у матеріальних збитках України, які навіть на даний момент сягають 105,5 млрд дол. Тобто ціна для реконструкції нашої країни може сягнути 200, 500 або навіть 1 трлн дол. Тож, існує ризик, що Україна просто не в змозі буде виплатити кредити в найближчі

часи, навіть якщо підвищити податковий тягар для того, щоб проінвестувати хоча б якусь частину відновлення. Зрозуміло, що Захід і, звичайно, Німеччина внесуть свій грошовий вклад, однак, з іншого боку, 40 млрд дол від США, 4,1 млрд євро економічної допомоги, 9 млрд євро додаткових позик та 1,5 млрд євро військової допомоги, тобто в цілому 54 млрд дол не вистачить для відбудови економіки [6].

Військові події в Україні змусять її викласти значну частку ВВП для реконструювання. Питання реконструкції економіки має певний зв'язок із вищезгаданою корупцією. Так, Україна вже має певні успіхи у сферах прозорості, а особливо в сфері діджиталізації міст та введенні бізнесової діяльності, проте проблема корупції все ще залишається актуальною. Це й справді так, оскільки навіть до війни Україна входила до рейтингу корумпованих країн, посідаючи 122 місце із 180. Так, державна скарбниця втрачала майже 37 млрд дол за рік саме завдяки корумпованій верхівці влади. І знову-таки Україна дає можливість олігархічній верхівці лобіювати свої інтереси за допомогою уряду. Проте з іншої сторони, наразі наша влада покладає неабиякі надії на заможну частину суспільства у сфері фінансування держави, як негайної допомоги [7].

Для того, щоб німецькі компанії мали змогу інвестувати в нашу країну, треба буде зробити певні дії для зміни бізнесового середовища, а саме провести реформи для зміцнення системи судочинства, провести заходи для податкового забезпечення, забезпечити верховенство права, а також права приватної власності.

Крім того, проблеми для співробітництва криються в тому, що війна вдарила по найважливішим економічним сферам, а саме: по виробництві та інфраструктурі; по інформаційним-комунікаційним технологіям; по сільському господарству [7]. Приток українських біженців, що стануть додатковою напруженістю для Німецької економіки. Водночас політика Німеччини стосовно біженців має як прихильників, так і опонентів. Оскільки прийняття іноземних резидентів в лави своєї держави передбачає інтеграційну політику на що влада виділяє 20 млрд, окрім того держава бере на себе витрати за обробку заявок біженців, для надання їжі, житла, а також для надання освіти та медичного забезпечення [8].

Таким чином, проблеми в коопераційних стосунках Німеччини та України передовсім вбачаються в конкретних економічних проблемах кожної з країн. Звичайно, бачимо, що Німеччина, як член Європейського Союзу має значно менше проблем, що здебільшого пов'язані з невідповідністю української економіки та політики з європейськими стандартами. Однак бачимо, що наразі ЄС, а зокрема і Німеччина всесторонньо підтримують

нашу державу, як то фінансова допомога, а також закривають очі на певні свої правила, як то тимчасова відмова від експортних тарифів та квот.

Висновки. На сучасному етапі характер зовнішньоторговельних відносин України та Німеччини мають стратегічний характер, на це вказує велика питома вага в структурі зовнішньої торгівлі товарів інвестиційного характеру та високих технологій. Головним загрозами у взаємній торгівлі України та Німеччини залишаються: енергозалежність України від імпорту палива з Німеччини та постійне зростання імпорту з Німеччини порівняно з експортом до цієї країни.

Україна має гарні перспективи та можливості у зовнішньоекономічних відносин з Німеччиною, так є дуже гарні можливості втілювати своє співробітництво в сферах ІТ, аграрній промисловості та енергетиці. Але, необхідно продовжувати антикорупційну реформу, судову реформу та приєднання до європейської системи сертифікації.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Кот С. В. Українсько-німецькі відносини щодо повернення та реституції культурних цінностей. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kot_Serhii/Ukrainskonimetski_vidnosyny_schodo_povernennia_ta_restyuttsii_kulturnykh_tsinnostei_1991_2012_rr.pdf HPSESSID=igqdlc43f6p2prs7at2fvd0ui4.
2. Романченко В. О., Ілясова Ю. В. Проблемні аспекти, що впливають на обсяги двосторонньої торгівлі між Україною та Німеччиною. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/65213>.
3. Макогон Ю. В., Попович О. М. Економічне співробітництво України та Німеччини: інвестиційні відносини. URL: <https://economy.kpi.ua/uk/node/348>.
4. Державна служба статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua.
5. Härtel A. Unter Druck: Was der Krieg für die innenpolitische Entwicklung der Ukraine bedeutet URL: <https://www.iab-forum.de/der-ukraine-krieg-der-internationale-handel-und-die-preiseffekte-fuer-die-deutsche-wirtschaft>.
6. Міжнародна торгівля URL: <https://me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=2728705f-e97d-43b9>.
7. Доповідь про ювілейну конференцію Німецько-українського форуму. URL: <http://www.d-u-forum.de/uk/kurzbericht-jubilaemskonferenz-ua>.
8. Обзор торговой политики в странах Европы и Центральной Азии. URL: <https://www.fao.org/3/ca8581ru/CA8581RU.pdf>.

REFERENCES:

1. Kot S. (2012) Ukraincko-nimetski vidnosini shchdo povernennia ta restyuttsiyi kulturny cinnostey [Ukrainian-German relation about returning and restriction culture value]. Available at: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kot_Serhii/Ukrainskonimetski_vidnosyny_schodo_povernennia_ta_restyuttsii_kulturnykh_tsinnostei_

1991_2012_rr.pdfPHPSESSID=igqdlc43f6p2prs7at2fvd
0ui4.

2. Romanchenko V., Iliasova Ya. (2012) Problemni aspekty, shch vplyvayut na obsyagy dvostoronoy torgivli mizh Ukrainoi ta Nimechchynoyu [Problem aspect, which influence on volume of trade Ukraine and German]. Available at: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/65213>.

3. Makogon Yu., Popovich O. (2012) Ekonomichne spivrobitnytstvo Ukrainy ta Nimechchyny: investytsiini vidnosyny [The economic cooperation Ukraine and German at investnemt]. Available at: <https://economy.kpi.ua/uk/node/348>.

4. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State statistic sevice of Ukraine]. Available at: URL: www.ukrstat.gov.ua.

5. Härtel A. Unter Druck: Was der Krieg für die innenpolitische Entwicklung der Ukraine bedeutet. URL: <https://www.iab-forum.de/der-ukraine-krieg-der-internationale-handel-und-die-preiseffekte-fuer-die-deutsche-wirtschaft>.

6. Mizhnarodna torhivlia [Intrnational trade]. Available at: <https://me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=2728705f-e97d-43b9>.

7. Dopovid pro yuvileinu konferentsiiu Nimetsko-ukrainskoho forumu. [Report on anniversary conference German-Ukrainian conference]. Available at: <http://www.d-u-forum.de/uk/kurzbericht-jubilaekonferenz-ua>.

8. Obzor torhovoivoi polytyky v stranakh Evropy y Tsentralnoi Azyy [Overview of trade policy in the countries of Europe and Central Asia]. Available at: <https://www.fao.org/3/ca8581ru/CA8581RU.pdf>.